

Sierpniowe porozumienia 80'

Pierwsze strajki latem 1980 roku były reakcją na podwyżki cen mięsa i wędlin, wprowadzone przez ówczesną ekipę rządzącą Edwarda Gierka. W połowie sierpnia 1980 r. zaczęły się strajki na Wybrzeżu.

18 sierpnia 1980 r. w Szczecinie stanęła stocznia remontowa i Stocznia im. Warskiego. Wkrótce przerywały pracę inne zakłady. Powstał Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, kierował nim Marian Jurczyk, jego zastępcami był Marian Juszczyk i Kazimierz Fischbein. MKS sformułował listę żądań, z których najważniejsze to powołanie „wolnych i niezależnych od partii i rządu związków zawodowych”. 21 sierpnia rozpoczęły się rozmowy pomiędzy MKS a komisją rządową pod przewodnictwem wicepremiera Kazimierza Barcikowskiego. 27 sierpnia wicepremier Kazimierz Barcikowski odrzucił postulat utworzenia wolnych związków zawodowych i rozmowy zostały przerwane.

Pierwsze porozumienie między stroną rządową i strajkującymi podpisane zostało 30 sierpnia w Szczecinie.

Strajki obejmowały już wówczas ok. 700 zakładów; brało w nich udział ok. 750 tys. osób. Władze zgodziły się na postulaty strajkujących, w tym na nowe związki zawodowe; MKS wyraził zgodę, by zamiast "wolne" związki określono jako "samorządne". W Świetlicy Stoczni im. Adolfa Warskiego Marian Jurczyk, Kazimierz Fischbein oraz Marian Juszczyk ze strony MKS i wicepremier Barcikowski oraz sekretarz KC PZPR Andrzej Żabiński ze strony rządowej podpisali porozumienie kończące strajk. Zapisano w nim m.in.: „Uzgodniono, że w oparciu o opinię ekspertów, będą mogły powstawać samorządne Związki Zawodowe, które będą miały socjalistyczny charakter zgodnie z Konstytucją PRL, przy przejściu zasad: Komitety Strajkowe z chwilą zakończenia strajku stają się Komisjami Robotniczymi, rozpisują one w miarę potrzeb powszechne, bezpośrednie, tajne wybory do Władz Związków Zawodowych. Prowadzone będą prace nad przygotowaniem Ustawy, Statutów i innych dokumentów określonych w art. 3 Konwencji nr 87 i w tym celu opracowany zostanie odpowiedni harmonogram pracy”.

31 sierpnia Wałęsa i Jagielski podpisali porozumienie gdańskie. Delegacja rządowa zgodziła się m.in. na utworzenie nowych, niezależnych, samorządnych związków zawodowych, prawo do strajku, budowę pomnika ofiar grudnia 1970, transmisje niedzielnych mszy św. w Polskim Radiu i ograniczenie cenzury.

3 września 1980 r. podpisano trzecie porozumienie - w Jastrzębiu na Górnym Śląsku, gdzie strajk rozpoczął się pod koniec sierpnia. Zakładało ono m.in. wprowadzenie w 1981 r. wszystkich wolnych sobót. Kopalnie wznowiły pracę. 3 września w Jastrzębiu Zdroju MKS reprezentujący 56 strajkujących zakładów podpisało trzecie porozumienie z komisją rządową. W porozumieniu czytamy m.in. „Żalogi strajkujących kopalń i zakładów pracy w pełni popierają 21 postulatów wysuniętych przez strajkujące zakłady Wybrzeża a w szczególności punkt dotyczący związków zawodowych”. Ponadto poro-

Porozumienie w Jastrzębiu. Fot. J. Żak

zumienie przewidywało zniesienie czterobrygadowego systemu pracy, obniżenie wieku emerytalnego w górnictwie i wprowadzenie wolnych sobót od 1 stycznia 1981 r. Jastrzębski MKS przekształcił się w Międzyzakładowy Komitet Robotniczy NSZZ. 5-11 września w całej Polsce Międzyzakładowe Komitety Strajkowe przekształciły się w komitety założycielskie nowych związków zawodowych. Porozumienia nie przesądzały, jaką strukturę będą miały nowe związki. 17 września 1980 r. przedstawiciele Międzyzakładowych Komitetów Założycielskich (przekształconych z MKS) przyjęli statut, który rozstrzygał powstanie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność" - jednego ogólnokrajowego związku o strukturze regionalnej. **10 listopada 1980 r. Sąd Najwyższy zarejestrował NSZZ "Solidarność".**

Wraz z wprowadzeniem 13 grudnia 1981 r. Solidarność została zawieszona, a w październiku 1982 roku - zdelegalizowana. Rozpoczęło to okres prześladowań opozycji i działalności podziemnej. Związek został ponownie zalegalizowany w wyniku ustaleń Okrągłego Stołu w kwietniu 1989 r. Fala sierpniowych strajków z 1980 r. doprowadziła do powstania NSZZ "Solidarność" - pierwszej w krajach komunistycznych, niezależnej od władz, legalnej organizacji związkowej. Podpisanie porozumień w Gdańsku 31 sierpnia 1980 roku między komisją rządową a Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym i powstanie Solidarności stały się początkiem przemian z 1989 roku - obalenia komunizmu i końca systemu jałtańskiego.

Piotr Duda, przewodniczący Śląsko-Dąbrowskiej "Solidarności". We wrześniu 1980 r. zacząłem jako 18 latek pracę w Hucie Gliwice. Od razu zapisałem się do „Solidarności”. Czytając kłamstwa w oficjalnych gazetach czułem bezsilną złość. Zналиśmy prawdę, ale nie mogliśmy nic zrobić. To potęgowało tylko frustrację wśród ludzi. Te czasy na szczęście minęły dzięki wysiłkowi milionów ludzi. Niestety dzisiaj, 30 lat po Sierpniu, nadal nie wszystko jest tak, jak być powinno. Wielu pseudopracodawców korzysta z wywalczonej wolności i demokracji, zniewalając jednocześnie pracowników, prawie jak w XIX-wiecznym kapitalizmie. Nie o to nam wtedy chodziło.

30 lat „Solidarności”

Tygodnik Solidarność wydał książkę NSZZ „Solidarność”: **1980-2010**, w której można znaleźć m.in. istotę funkcjonowania i zakres działania „Solidarności”, 21 Postulatów Sierpniowych, a także zdjęcia z okresu 1980-2010.

- Zbliża się kolejna, już 30. rocznica podpisania Sierpniowych Porozumień i powstania naszego związku. Jest to okazja, żeby przypomnieć tamte dni – lipcowe i sierpniowe, ludzi, którzy wówczas „poculi, że są wreszcie u siebie”, miejsca gdzie tworzyła się historia – jak choćby historyczna sala BHP gdańskiej Stoczni. Ale jest to też czas przypomnienia o trzydziestu latach naszego Związku, czas refleksji, jaką rolę odgrywała odgrywa i powinna odgrywać „Solidarność” pisana z dużej i małej litery w Polsce i na świecie. Przeglądając kalendarium

30-lecia działań „Solidarności” widać wyraźnie, że w ich centrum od samego początku był człowiek. To krzywdą zwykłych ludzi stała się fundamentem protestów w 1980 roku i wcześniej – w 1970 i 1976. – napisał w książce **Janusz Śniadek, przewodniczący KK NSZZ „Solidarność”**

Robotnik zastąpi Lenina

Zamiast Lenina – robotnik z podniesionymi rękami, zdjęcia znakomitych autorów i zbiory Archiwum Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. To wszystko można będzie obejrzeć na wystawie w wyremontowanej historycznej Sali BHP od 25 sierpnia. **„Jest jedna «Solidarność»”**. Wystawa przypominając o wydarzeniach z 30 lat NSZZ „Solidarność” koncentruje się na najważniejszych dla Związku ideach: wolności słowa i religii, praworządności, równości, niepodległości, godności pracy i prawa do organizowania się w obronie swoich praw. To też symboliczny powrót do miejsca, gdzie rodziła się polska pokojowa rewolucja i niezależny ruch związkowy. Ekspozycja została podzielona na trzy części. Pierwsza prezentuje związkowe, historyczne sztandary. Druga to wystawa fotograficzna, która pod hasłem **„Brama wolności”** prezentuje najważniejsze zdjęcia z historii NSZZ „Solidarność”. Na dużej

sali odtworzono część sali z oryginalnymi stołami z 1980 r. oraz stół prezydyjny, przy którym zostały podpisane Porozumienia Sierpniowe. We wnętrzach Sali BHP prezentowane będą także książki dotyczące historii „S”.

Prace nad rzeźbą robotnika. Fot. Piotr Machnicka

Dukat na 30 rocznicę

Mennica Polska S.A. oferuje zakup Dukata Lokalnego „50 Concordii”, upamiętniającego trzydziątą rocznicę powstania NSZZ „Solidarność” i podpisania Porozumień Sierpniowych. Emisja dukata objęta została patronatem honorowym prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i Europejskiego Centrum Solidarności. Dukat został wybity ze srebra. Na jego awersie znajduje się logo „Solidarności” oraz napis „30 lat podpisania Porozumień Sierpniowych” na tle mapy Polski i fragmentów tekstu porozumień. Rewers przedstawia postać Jana Pawła II podczas modlitwy. W tle znajduje się fragment ołtarza z mszy papieskiej w Gdańsku Zaspie oraz

napis „Nie ma Solidarności bez miłości”. Nakład dukata – 5 000 sztuk, cena – 50 zł brutto. Dukaty można zamawiać pod nr tel. 22 656-45-13 oraz pocztą elektroniczną: dzial_handlu@mennica.com.pl

Pierwszy protest

21 sierpnia br. przypadła 30 rocznica pierwszego dużego protestu społecznego na Śląsku w 1980 r. - strajku w tarnogórskim Fazosie. Protest rozpoczął się 21 sierpnia na rannej zmianie na wydziale spawalniczym. Niemal natychmiast do akcji dołączył wydział mechaniczny, a w ciągu kilku godzin stał już prawie cały zakład. Pierwsze postulaty dotyczyły spraw bieżących, m.in. spotkania z dyrekcją. Dopiero po południu zawiązał się komitet strajkowy, który uporządkował

dopisywane w ciągu dnia żądania i przedstawił je zarządowi. Po południu do Fazosu przyjechali przedstawiciele Ministerstwa Górnictwa oraz sekretarz KW PZPR Wiesław Kiczan. W trakcie rozmów przedstawiciele dyrekcji zobowiązali się do spełnienia żądań strajkujących. Choć porozumienie nie zostało oficjalnie podpisane ustne zapewnienia sprawiły, że załoga zawiesiła protest do 31 sierpnia i wróciła do pracy. Dopiero informacje z Wybrzeża o podpisaniu porozumień w Szczecinie i Gdańsku przesądziły o ostatecznym zakończeniu strajku.